

A decorative scroll with two golden rollers, set against a background of ornate golden scrollwork. The scroll is unrolled to reveal the title in green Hebrew characters.

תורת הרי"ף

ביאורים, פנינים, מוסרים וחדושים משיעורי
האדמו"ר רבי יאשיהו פינמז שליט"א
לפרשת השבוע

A decorative flourish consisting of two horizontal lines with ornate scrollwork at the ends, framing the text.

פרשת הקת

פרשת חקת

**"זאת חקת התורה.. דבר אל בני ישראל
ויקחו אליך פרה אדמה תמימה"**

**הדרך הטובה לנצח את היצר הרע זה על
ידי לימוד התורה**

אנחנו מוצאים בפרשת השבוע, התורה הקדושה אומרת
"זאת חקת התורה" צריך להקשות ולומר מה הפירוש "זאת
חקת התורה" הרי מדובר פה על פרה אדומה, אם כך היה
צריך לומר זאת חוקת הפרה אדומה, אם כך מה הפירוש זאת
חוקת התורה?

אלא אולי אפשר לבאר ולומר על פי דברי בעל ההפלאה
(פנים יפות, פ. ניצבים) על הפס' (דברים ל, טו) "ראה נתתי לפניך היום
את החיים ואת הטוב" והגמרא אומרת (ברכות ה.) לעולם ירגיז
אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק
בתורה.. אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע.. אם
נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה.

על הגמרא הזו יש קושיה מפורסמת, הגמרא אומרת
שאדם שרוצה לנצח את יצר הרע ילמד תורה, אם ניצח את
יצר הרע טוב, אם הלימוד תורה לא עזר לו יקרא קריאת
שמע, אם הקריאת שמע לא עזרה יזכיר את יום המוות.
שואלים המפרשים למה האדם לא יזכיר מיד את יום המוות

ויקצר את כל הדרך, בשביל מה צריך להזכיר ללמוד תורה ולקרוא קריאת שמע ורק אם לא מנצח יזכיר יום המוות?

אלא צריך לדעת יסוד גדול, אומר בעל ההפלאה אדם שמנצח את יצר הרע על ידי שמזכיר לו את יום המוות, הוא מנצח את יצר הרע במכה אחת חד פעמית לא עם כוח להלאה אלא חד פעמי, באותו רגע הכניע את יצר הרע אבל אין לו כוחות להתחזק, אין לו כוחות לתורה, אין לו כוח לכלום. היצר הרע בא לנצח אותו הוא הזכיר לו יום המוות והכניע אותו וזוהו הוא סיים. אבל אם האדם יושב ולומד תורה ובכוח התורה מנצח את היצר הרע, אז יש לו כוח בנפש חזק לאורך זמן להמשיך להתמודד עם היצר הרע, זה לא רק חד פעמי כמו שהזכיר לו את יום המוות וניצח את היצר הכנעה רגעית בלי כוחות נפש ותעצומות נפש לאורך זמן, אלא הנצחון על היצר הרע בכוח הלימוד תורה משאיר בנפש האדם כוחות גם לעתיד לנצח את היצר הרע.

לכן הגמרא אומרת קודם כל שהאדם ילמד תורה, אם לא הצליח יקרא ק"ש, לא הצליח יתן את המכה הרגעית הזו של הזכרת יום המוות שזה נצחון רגעי, לא נצחון לאורך זמן שבונה בנפש האדם תעצומות נפש.

אם נסתכל על כל העניין של פרה אדומה, פרה אדומה באה לטהר את האדם מטומאת מת, להזכיר לו יום המוות. אז התורה באה לומר לנו זה לא הניצחון בפרה אדומה, אלא "זאת חקת התורה" קודם כל שהאדם ילמד תורה לנצח את היצר הרע, לטהר את הנפש ואחרי שהאדם למד ולא הצליח יתן את המכה הרגעית של פרה אדומה להזכיר את יום המוות. אבל המעלה והגדולה של האדם זה ללכת על פי

הסדר שהתורה לימדה אותנו ללמוד תורה, לקרוא קריאת שמע ואז להזכיר את יום המוות.

וכך אומרת הגמרא (קידושין ל:): **בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין**. הדרך האמיתית והטובה לנצח את היצר הרע זה רק על ידי התורה הקדושה, כי אם אדם לומד תורה הוא מנצח את היצר הרע נצחון חזק עם כוח ותעצומות נפש. אם אדם מזכיר את יום המוות הוא מנצח את יצר הרע אבל לשעתו ולא לאורך זמן, היצר הרע יחזור עוד פעם. עם לימוד תורה, האדם מכניע את היצר הרע לאורך זמן ונותן לעצמו כוחות נפש.

**"דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלָיוּ פֶּה אֲדָמָה
תְּמִימָה"**

**כּוּחַ שֶׁהַתְּגֵבֵר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס
עַל הַיְאוֹשׁ בִּיקֶשׁ מִשָּׁה רַבְּנוּ שִׁיְהִיָּה
מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִיּוֹ**

המדרש אומר (תנחומא חוקת, ח) דבר של פלא גדול, מתי שעלה משה רבנו לשמיים להוריד את התורה, עלה וראה את הקב"ה יושב ולומד תורה, אמר הקב"ה על פרה אדומה **אֲלִיעֶזֶר בְּנֵי אָמֹר עֲגָלָה בַת שְׁנָתָה וּפָרָה בַת שְׁתַּיִם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר** בן הורקנוס דעתו הייתה שפרה אדומה צריכה להיות בת שנתיים. אמר משה רבנו לקב"ה, אתה הקב"ה שבראת את כל העולם אומר דבר תורה בשם בשר ודם?

ענה לו הקב"ה צָדִיק אֶחָד עֲתִיד לַעֲמֹד בְּעוֹלָמִי, וְעֵתִיד לְפָתַח בְּפִרְשֵׁת פְּרָה אֲדַמָּה תַחֲלָה. אמר משה רבנו לקב"ה רבוֹן הָעוֹלָמִים, יְהִי רְצוֹן שִׁיְהָא מַחֲלָצִי. אמר משה רבנו לקב"ה ריבונו של עולם אני מבקש ממך שהאיש הזה רבי אליעזר יהיה מיוצאי חלציי, הסכים איתו הקב"ה שרבי אליעזר יהיה מיוצאי חלציו של משה רבנו.

המדרש הזה תמוה וקשה ביותר, משה רבנו שומע את הקב"ה שלומד תורה ואומר בשמו של בשר ודם שבעוד אלפיים שנים יולד ויקראו לו רבי אליעזר בן הורקנוס והוא חולק עם חכמים מתי הפרה האדומה נחשבת כפרה האם בגיל שנתיים או בגיל שלוש וההלכה כמו חכמים בגיל שלוש ולא כמו רבי אליעזר, אבל הקב"ה אומר בשמו שפרה אדומה בת שנתיים, איך אפשר להבין את זה ומי היה רבי אליעזר שהקב"ה למד תורה בשמו?

אלא מובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק א) שרבי אליעזר בן הורקנוס רק בגיל כ"ח שנים חזר בתשובה והתחיל ללמוד תורה. אביו של רבי אליעזר היה בעל עושר עצום ואליעזר בנו היה עובד אצלו וחורש את האדמות. יום אחד אליעזר שהיה רחוק מהתורה והמצוות בא לאביו ואמר לו שהוא רוצה ללכת ללמוד תורה, אמר לו אביו אתה בן כ"ח שנים ואתה מבקש ללמוד תורה? תתחתן ואת הילדים שלך תשלח ללמוד תורה, אם קשה לך באדמה הקשה שאתה עובד בה, תעבור לאדמה רכה שהיא יותר קלה.

המשיך רבי אליעזר להתפלל יום יום שרוצה ללמוד תורה ובמשך שבועיים לא טעם כלום עד שביום אחד התגלה לו אליהו הנביא ואמר לו לברוח לירושלים לישיבה של רבי

יוחנן בן זכאי, קם רבי אליעזר וברח מבית אביו. הגיע לרבי יוחנן והיה לו ריח רע בפה כי לא היה לו מה לאכול, רק אכל עפר ועשבים מהאדמה, עד שרבי יוחנן הרחיק אותו ממנו בגלל הריח הרע בפיו. בכה רבי אליעזר שהרחיק אותו וסיפר לו שלא אכל כלום במשך כמה ימים ולכן הריח הרע, אמר לו רבי יוחנן כשם שעלה ריח פיך מלפני כך יעלה ריח חוקי תורה מפך לשמיים. מאותו יום עלה ונתעלה רבי אליעזר עד שנהיה רבנן של ישראל.

אחרי הרבה שנים בא אביו של רבי אליעזר, הורקנוס לרבי יוחנן ורצה לכתוב צוואה להוציא את בנו אליעזר מכל הכסף ולנדות אותו מכל הירושה. רבי יוחנן הושיב את הורקנוס שם עם כל האנשים ואמר לו שישאר לשמוע את אחד התלמידים שידרוש. אמר רבי יוחנן לרבי אליעזר שידרוש, אביו הורקנוס לא הכיר את הבן שלו ולא ידע שהוא נמצא בישיבה של רבי יוחנן. עמד רבי אליעזר ונתן דרשה שאוזן לא שמעתן מעולם, אחרי הדרשה שאל רבי יוחנן את הורקנוס אם זה היה הבן שלו האם היה מנדה אותו מנכסיו ואמר לא, הלוואי שהיה לו כזה בן. אמר לו רבי יוחנן זה בןך רבי אליעזר.

הגמרא מספרת (בבא מציעא נט.) על סופו של רבי אליעזר בן הורקנוס, פעם אחת הייתה מחלוקת בבית המדרש על תנור של בית עכנאי האם מקבל טומאה, עכנאי זה נחש שמסתובב סביב עצמו, חכמים אמרו שהוא טמא ורבי אליעזר טיהר. בתוך המחלוקת הביא להם רבי אליעזר את כל התשובות שבעולם ולא קיבלו ממנו. עמד רבי אליעזר ואמר אם הלכה כמוני החרוב יוכיח, נעקר החרוב ממקומו מאה אמה, אמרו לו חכמים אין מביאים ראיה מן החרוב.

אמר להם רבי אליעזר אם הלכה כמוני אמת המים תוכיח, חזרה אמת המים לאחוריה, אמרו לו חכמים אין מביאים ראייה מאמת המים. אמר להם רבי אליעזר אם הלכה כמוני קירות בית המדרש יוכיחו, קורות בית המדרש התחילו לנפול.

עמד רבי יהושע ואמר לקורות, תלמידי חכמים מתווכחים בהלכה למה אתם מתערבים, נשארו הקורות מוטין, לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר. אמר רבי אליעזר אם הלכה כמוני תצא בת קול מן השמיים ותוכיח, יצאה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. אמרו חכמים לא בשמיים היא, אנחנו לא משגיחים בבת קול. באותו יום באו לשאול על שמונים כתמי נשים האם טהורים או טמאים, רבי אליעזר טיהר את הכתמים וחכמים טימאו. אמר להם רבי אליעזר אם אני צודק כולם יולדו בנים ואם לא יולדו בנות, נולדו כולם בנים ובכל זאת חכמים לא קיבלו את דבריו.

נגמרה המחלוקת ישבו חכמים בבית דין והחליטו שצריך לנדות את רבי אליעזר על מה שעשה, שלחו חכמים את רבי עקיבא להודיע לו. רבי עקיבא לבש בגדים שחורים והלך לרבי אליעזר וישב על הרצפה בריחוק ממנו ארבע אמות. שאל רבי אליעזר את רבי עקיבא למה הוא לובש בגדים שחורים, מה יום מיומיים. ענה לו רבי עקיבא כמדומה לי שחברים בדלים ממך, שחכמים נידו אותך. רבי אליעזר הצטער וירדו לו שלוש דמעות, מאותן שלוש דמעות לקה העולם שלישי בזיתים השמן שבעולם, שלישי בחיטים ושלישי בשעורים. ירדה קללה לעולם שהפרנסה הצטמצמה לכל העולם.

מספרת הגמרא (סנהדרין סח.) אחרי ארבעים שנה שהיה רבי אליעזר בנידוי על המחלוקת של בית עכנאי, באו חכמים לבקרו. שאל אותם רבי אליעזר למה באו עכשיו ולא באו במשך ארבעים שנה, אמרו לו חכמים שלא היה להם זמן כי היו עסוקים בתורה. שאל את רבי עקיבא למה הוא לא בא, ענה לו גם רבי עקיבא שלא היה לו פנאי והיה עסוק בתורה. אמר להם רבי אליעזר שכולם ימותו מיתה משונה ורבי עקיבא ימות מיתה קשה משל כולם. שאלו אותו שוב מה הדין של אותה הלכה שהתווכחו איתו לפני ארבעים שנה על תנורו של עכנאי, אמר להם טהור ויצאה נשמתו בטהור. עמד רבי עקיבא והתחיל לבכות אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, הספיד את רבי אליעזר הספד גדול ביותר.

צריך להבין משה רבנו עולה לשמיים ושומע את הקב"ה שאומר בשם רבי אליעזר שפרה אדומה בת שנתיים, משה רבנו מבקש מהקב"ה שרבי אליעזר יהיה מיוצאי חלציו והקב"ה מסכים, אם כך מה מיוחד ברבי אליעזר? ועוד אנחנו רואים שרבי הקדוש שסידר את המשניות התחיל את המשנה הראשונה (ברכות א, א) משמו של רבי אליעזר **מֵאִימְתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעֶרְבִית? מִשְׁעָה שֶׁהִכְהֵנִים נִכְנָסִים לְאָכַל בְּתַרְוִמְתָּן, עַד סוֹף הָאִשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, דְּבַרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** התנא הראשון שמתחיל את כל התורה שבעל פה הוא רבי אליעזר, אם כך מה מיוחד ברבי אליעזר שלא היה בתנא אחר?

אלא אולי אפשר לפרש ולומר יסוד עצום, מתי שאברהם אבינו שמע שלוש בן משפחתו נלקח בשבי על ידי ארבעת המלכים, אומרת התורה **"וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיִּרַק אֶת חֲנִיכָיו לְיָדַי בֵּיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת"** (בראשית יד, יד)

אומרים רבותינו (נדרים לב.) שלקח איתו שלוש מאות ושמונה עשרה חיילים בני ביתו של אברהם אבינו או שלקח איתו את אליעזר עבדו שבגימטריא אליעזר יוצא שלוש מאות ושמונה עשרה.

אם ניקח את המילה יאו"ש בגימטריא יוצא שלוש מאות ושבע עשרה, אליעזר זה אחד יותר מיאוש. אברהם אבינו הולך למלחמה קשה שאי אפשר לנצח כזו מלחמה, אדם אחד נגד ארבעה מלכים ואברהם הולך למלחמה עם אליעזר העבד שלו שזה שלוש מאות ושמונה עשרה, אחד מעל היאוש. אברהם אבינו ידע אם רוצים לנצח במלחמה אסור להתייאש, אם מתייאשים מפסידים. אברהם אבינו לוקח שלוש מאות ושמונה עשרה שזה הכוח לנצח אחד מעל היאוש.

המשנה הראשון בתורה בעל פה מתחילה רבי אליעזר, כדי ללמד אותנו שאם רוצים ללמוד תורה שבעל פה, פלפול במשנה ובגמרא, צריך רבי אליעזר מעל היאוש. רבי אליעזר שכל חייו היו מרורים עד גיל עשרים ושמונה היה פועל אצל אביו ואז חוזר בתשובה הולך ללמוד תורה. אחר כך במשך ארבעים שנה מנודה מהחברים שלו, רוב חייו היו בעוגמת נפש גדולה, אבל הוא היה רבי אליעזר מעל היאוש.

זה הכוח הגדול של האדם לא ליפול ליאוש בשום פנים ואופן, אסור לאדם ליפול ליאוש בפרנסה בבריאות, בילדים, בכל דבר בחיים. צריך לאחוז בכל הכוח לא לנפול ליאוש, ברגע שהאדם יורד מאליעזר שזה שלוש מאות ושמונה עשרה הוא נופל ליאוש, ויאוש מדעת הווי יאוש והאדם הפסיד את הדבר.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל"

האדם צריך להכין את עצמו ללימוד
התורה וגם אם קשה לו יתחיל והקב"ה
יסייע לו

בפרשת השבוע התורה הקדושה אומרת "זאת התורה אדם כי ימות באהל" אדם שמוסר את נפשו על התורה הקדושה זו המעלה הגדולה ביותר, והזכות של קניין התורה שקונים בה את התורה הקדושה זה "אדם כי ימות באהל".

צריך לדעת יסוד גדול בשביל להשיג את התורה הקדושה ושהאדם יגיע לעמקות התורה, האדם צריך לעשות כמה דברים. האדם לא יכול לבוא ולחשוב שברגע אחד יכול להשיג את התורה ועבודת השם, יש עבודה ועמל שצריך לעשות לפני שאדם זוכה ומשיג את התורה.

הגאון מוילנא אומר דבר של פלא גדול שהתורה הקדושה היא כמו מים שמשקים וכמו שכתוב (ישעיה נה, א) "הוי כל צמא לכו למים" ואין מים אלא התורה, התורה הקדושה זה מים. מתי שאדם לומד תורה אומר הגאון מוילנא וזרוע לו בלב דברים רעים, התורה משקה את הלב אז צומחים לו דברים רעים. מי שזרוע לו דברים טובים, התורה משקה את הלב ואז צומחים לו דברים טובים, הכל תלוי מה זרוע לאדם בלב. לכן הרבה פעמים רואים אנשים שלומדים תורה והם הולכים ונהיים יותר רעים ולא טובים, יותר קשים ובעלי לשון הרע. נבוא ונשאל למה כך, הרי הם לומדים תורה והתורה צריכה

לעשות את ההיפך לעשות אותם טובים ויראי שמיים, אם כך למה להיפך הם נהיים בעלי מידות רעות?

אלא יובן על פי דברי הגאון מוילנא שהכל תלוי מה יש לאדם בלב, אם יש לו דברים רעים התורה מגדילה אותם ומעצימה אותם, עושה אותם דברים רעים וקשים יותר ממה שהיו. אבל אם יש לאדם בלב שורש טוב ודברים טובים אז התורה מגדילה ומעצימה את הדברים הטובים. אם כך אומר הגאון מוילנא אדם לפני שלומד תורה צריך לנקות את הלב שלו מהדברים הרעים. אם הוא לומד תורה והלב שלו לא נקי מהדברים הרעים, הלימוד תורה נהיה להיפך, נהיה כבעיה וצרה, דבר לא טוב.

לכן אומרים רבותינו הקדושים על הפס' "נִירו לְכֶם נִיר וְאֵל תִּזְרְעוּ אֶל קוֹצִים" (ירמיה ד, א) אדם שרוצה לזרוע בשדה שלו ענבים, זיתים או כל דבר אחר לפני שזרוע הוא צריך לנקות קודם את השדה מכל הקוצים והדרדרים, כי אם הוא משאיר את הקוצים והדרדרים ומשקה את השדה, הקוצים והדרדרים לוקחים את כל המים, והמים לא הולכים לענבים ולזיתים אלא לדברים השליליים. לכן לפני שהאדם לומד תורה, הוא צריך לעשות תשובה וחשבון נפש לטהר ולנקות את ליבו, אחרי זה יכול להשקות וללמוד תורה ואז יש כוח חיובי ללימוד התורה שנהיה לצד הטוב בצורה הטובה ביותר.

וזה יסוד גדול שכל אדם ישים לנגד עיניו כשילמד תורה, אומרים רבותינו הקדושים מתי שאדם בא ללמוד תורה, יהרהר בתשובה יתחיל ללמוד קצת תורה ויעצור ושוב יהרהר בתשובה ויחזק את עצמו בענייני תשובה ואז

תהיה לו סיעתא דשמייא חזקה בלימוד התורה. אדם צריך להתחיל וברגע שיתחיל הקב"ה יעזור לו.

ועוד יסוד גדול מובא בספרים הקדושים שצריך לעשות מתי שבאים ללמוד תורה, התורה הקדושה מספרת לנו על יעקב אבינו מתי שהלך לחפש את אשתו בדרכו לביתו של לבן. הוא הגיע לבאר ושם על הבאר הייתה אבן גדולה שאדם אחד לבד לא יכול להזיז אותה, כי אותם שנים היו שנות בצורת והרועי צאן פחדו שכל אחד יבוא ויקח מים יותר מהשני לצאן שלו, שמו אבן גדולה שצריכים ביחד להזיז אותה ואז מתחלקים במים. כשיעקב אבינו מגיע, הוא רואה את רחל שבאה להשקות את הצאן, הקב"ה נתן ליעקב אבינו כוח להזיז את האבן לבד.

אומרים רבותינו הקדושים מאותו רגע שהזיז יעקב אבינו את האבן, יעקב אבינו זרע בעם ישראל כוח גדול ביותר שכל אדם שהולך לעשות דברים קשים וכבדים, דברים לא פשוטים שאדם אחד לבד לא יכול לעשות אותם, הוא רק צריך להתחיל והקב"ה עוזר לו ומשמיים מסייעים לו להזיז את האבנים הגדולות והקשות שיש כנגדו.

ועל זה אומר דוד המלך (תהלים קיח, כב) "אֲבֹן מְאֹסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה" אבן שמאסו בה הבונים כי היא כבדה וקשה, בסוף האדם יזיז אותה ותהיה לראש פינה. אומרים רבותינו חכמי החסידות כל אדם שמתמודד בחיים עם דברים קשים שלבד אי אפשר לעשות אותם ולהתמודד איתם, האדם יתחיל ואחרי שיתחיל הקב"ה יעזור שיהיה לו קל. כמו שיעקב אבינו התחיל ולא הייתה לו הווא אמינא

להזיז את האבן הזו והקב"ה עזר לו בסוף, כך כל אדם יתחיל והשם יעזור לו להזיז את הדברים הקשים.

וכך המדרש מספר (קהלת רבה א, א) על רבי חנינא בן דוסא ששנה אחת כל בני עירו עלו לירושלים לרגל עם נדרים ונדבות פירות, כבשים ועיזים להקריב קורבנות בבית המקדש. רבי חנינא בן דוסא היה עני גדול ולא היה לו שום דבר לקחת איתו, הצטער מאוד עד שפתאום ראה אבן גדולה ויפה, הוא שרטט אותה וצייר עליה, רצה לקחת אותה לבית המקדש. חיפש סבלים שירימו לו את האבן וביקש מהם שיקחו לו את האבן לירושלים, אמרו לו שיתן להם חמישים סלעים והם יקחו לו את האבן. רבי חנינא בן דוסא היה עני ולא היה לו את הסכום הזה, הצטער רבי חנינא וחיפש פועלים אחרים.

אומר המדרש זימן לו הקב"ה חמישה מלאכים בדמות אנשים שאמרו לו שיתן להם חמישה סלעים ויקחו לו את האבן לירושלים אבל בתנאי אחד שגם הוא ירים איתם את האבן בכל כוחו, הסכים רבי חנינא והרים איתם את האבן. איך שהגיעו ללשכת הגזית בבית המקדש, בא רבי חנינא בן דוסא לשלם להם את הכסף, נעלמו אותם אנשים. הלך רבי חנינא לשאול את החכמים מה עליו לעשות, אמרו לו חכמים שאלו מלאכים שבאו לעזור לו, ואז אמרו חכמים שלעולם האדם יעשה השתדלות ויתחיל ואז הקב"ה יעזור לו לסיים את הדברים.

וכל זה התחיל אצל יעקב אבינו שהלך לאבן גדולה שאי אפשר להרים ולהזיז אותה, הוא התחיל והשם עזר לו להזיז אותה. רבי חנינא בן דוסא הצטער והתחיל והקב"ה עזר לו להרים את האבן לירושלים. יעקב אבינו יסד לנו במהות של

עם ישראל שכל דבר קשה רק אדם יתחיל והשם יעזור לו בסוף שישגיג ויצליח כל דבר רק שיתחיל. לכן האדם צריך להתחיל גם אם זה בכוח ובקושי, השם עוזר לו שתהיה לו הצלחה גדולה.

ועוד יסוד שנלמד אצל דוד המלך, אם נסתכל על דוד המלך שהיה קודש קודשים בעל המדרגות הגבוהות והרמות ביותר נענש כי קרא לדברי תורה זמירות "זְמִירוֹת הָיוּ לִי חֲקִיף" (תהלים קיט, נד), הקב"ה אמר על התורה הקדושה "זאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יִמּוֹת בְּאֶהָל" שאדם צריך להמית את עצמו על התורה והתורה הקדושה היא דבר כבוד וקשה שצריך לעמול עליה ולטרוח בה. ואומרים רבותינו (ברכות סג:) שדברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. שואלים רבותינו הקדושים איך טועה דוד המלך בדבר כ"כ פשוט, הרי דוד המלך יודע שהתורה היא קשה ולא קלה, אם כך איך אומר דוד המלך כזה דבר?

אומרים רבותינו הקדושים עבירה גוררת עבירה, דוד המלך קרא לתורה זמירות כי מתי שהיה צריך להעביר את ארון השם ממקום למקום, שם דוד המלך את ארון בעגלה "וַיִּרְכְּבוּ אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֵגְלָה חֲדָשָׁה" (ש"ב ו, ג) העגלה זזה ועוזה פחד שהארון יפול וניסה לתפוס את ארון הברית, הקב"ה כעס עליו ועוזה מת. כעס הקב"ה על דוד ששם את הארון בתוך העגלה, הרי בני קהת היו לוקחים את הארון על הכתף, כמו שהגמרא אומרת (סוטה לה.) שהארון היה נושא את נושאי. אם כך איך טעה דוד המלך?

אלא אומרים רבותינו הקדושים (סוטה לה.) דוד המלך טעה ושם את הארון בעגלה ולא שיקחו אותו על הכתף, משום

שהייתה לו איזו הקלה לקרוא לתורה זמירות אז הייתה לו גם הקלה ופחות מחשבה לשים את ארון הברית בעגלה. אם כך עבירה גוררת עבירה ודבר קטן גורר דבר קטן על פי מעלתו של דוד זה היה פגם קטן שלא שם את ארון הברית על הכתף אלא בעגלה.

אדם צריך לעשות השתדלות עצומה בכל כוחו בכל דבר, התורה הקדושה זה דבר כבד וצריך לעשות השתדלות ואחרי שהאדם עושה השתדלות, הקב"ה עוזר לו שתהיה לו סיעתא דשמייא גדולה.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל"

בכדי לזכות לקניין תורה אדם צריך
לשעבד את הגשמיות והרוחניות שלו
לקב"ה

התורה הקדושה אומרת לנו בפרשת השבוע "זאת התורה אדם כי ימות באהל" על הפסוק הזה אנחנו רואים יסודות גדולים שרבותינו הקדושים דרשו ואמרו. הגמרא אומרת (ברכות סג:) דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה? שנאמר זאת התורה "אדם כי ימות באהל". ריש לקיש אומר מהיכן יודעים שהתורה נמצאת ומתקיימת רק במי שממית את עצמו על התורה, שנאמר "אדם כי ימות באהל", אדם שמת באוהל הוא זוכה לתורה הקדושה.

ריש לקיש היה אחד האנשים הגדולים בעם ישראל, ריש לקיש נמצא בתלמוד בבלי ביחד עם רבי יוחנן, הרבה מהמחלוקות הגדולות והיסודות הגדולים רבי יוחנן וריש לקיש העמידו בתלמוד בבלי, כך גם בתלמוד ירושלמי.

מובא בגמרא בירושלמי (שקלים ב, ה) כל האומר שמועה מפי אומרה, יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו, שנאמר "אף בצלם יתהלך איש" (תהלים לט, ז). מתי שאדם אומר דברי תורה בשם אדם אחר, הוא צריך לדעת שהדבר תורה הזה מן שחידש אותו או אמר אותו, שייך לשורש הנשמה של אותו רב או אותו צדיק שחידש את אותו חידוש והחידוש הזה קשור לשורש נשמה של אותו צדיק. מתי שאותו אדם אומר דבר תורה בשם אותו צדיק, הוא צריך לצייר בנפש שלו את אותה נשמה של הצדיק, מי היה ואיך התנהג.

מתי שהאדם עושה כך ומצייר את הדמות של אותו צדיק בעיניים שלו אז הוא מקבל יותר שפע והבנה לעומק של החידוש. אדם שאומר חידוש בשם רבי שמעון בר יוחאי, צריך לדמיין אותו ולצייר את רבי שמעון בר יוחאי על פי הדעת שלו, את מה שרבי שמעון עבר, את המערה והיסורים, את הזוהר הקדוש והפטירה של רבי שמעון, את העשרה חבריא שישבו כגורן ולומדים תורה מפי רבי שמעון שלימד אותם רזי תורה גדולים. כך גם אדם שאומר תורה מפי רבי מאיר בעל הנס או רבי חנינא בן דוסא או כל צדיק אחר, לצייר אותו בדעתו ואת כל מסכת חייו ואז להגיד את הדבר תורה, כך הוא קושר את עצמו לאותו צדיק ויורד לעומק הנשמה של אותו צדיק והבנה של אותו צדיק בדברים הקדושים שאמר.

סתם לדקלם דברים של צדיקים וקדושים זה יפה, אבל זה מה שעשה אליעזר עבד אברהם שהיה דולה ומשקה ולכן לא השיג כלום, כמו אדם שהולך לבאר עם דלי ושואב מים ומשקה, כך היה אליעזר עבד אברהם מעביר מים ממקום למקום וזו לא המעלה הגדולה לדלות ולהשקות. המעלה הגדולה היא שאדם לומד ומתעמק, יורד לסוד הדברים ומבין, מוסיף ומחדד מעצמו ורק אז אומר את הדברים, יש לזה משמעות גדולה וכוח גדול והוא נהיה שותף של אותו צדיק במה שהוסיף כי אין בית מדרש בלי חידוש, הוא נהיה חלק מאותו חידוש וכך יורד לנשמה ולכוח של אותו צדיק בשמיים ואז יש גם השפעה גדולה לנפש של האדם ולמי ששומע את הדברים וזה מזכך את העולם, מטהר ומקדש את העולם ומקרב את הגאולה והישועה.

אם כך ריש לקיש שאמר שרק מי שממית את עצמו על התורה זוכה לתורה, היה ליסטי אדם שמלסטם את הבריות ויום אחד ראה דמות יפה בעבר השני של הנהר וחשב שזו אשה. ריש לקיש שהיה אדם מאוד חזק קפץ מעבר אחד לעבר השני של הנהר כדי להגיע לאותה אישה ומוצא שזה רבנן של כל ישראל רבי יוחנן, אמר לו רבי יוחנן חילך לאורייתא הכוח שלך לתורה, אמר לו ריש לקיש שופרך לנשי היופי שלך לנשים, אמר רבי יוחנן לריש לקיש שאחותו יפה יותר ממנו ואם יקבל עליו עול תורה הוא יתן לו להתחתן איתה, ריש לקיש מקבל עליו עול תורה ורבי יוחנן נותן את אחותו לאשה. ריש לקיש מקדש את עצמו, דבק בתורה ומגיע להשגות עצומות שאף אחד לא הגיע, נהיה גדול בתורה עד שנהיה במשקל כמו הרב שלו רבי יוחנן וכמעט

שאינן סוגיה בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי שלא מוזכרים רבי יוחנן וריש לקיש.

כל דבר תורה שריש לקיש פתח עם רבי יוחנן עליו, הוא היה לומד אותו ומכין את עצמו, מתענה ומזכך את עצמו ארבעים יום לפני, כי אמר כמו התורה שניתנה לארבעים יום, כך הוא מכין את עצמו ארבעים יום לפני שדיבר עם רבו רבי יוחנן. מתי שרבי יוחנן היה אומר דבר תורה, ריש לקיש היה שואל עליו כ"ד קושיות על כל חידוש תורה שרבי יוחנן היה אומר ורבי יוחנן היה עונה לו כ"ד תירוצים על כל קושיה ששאל.

ריש לקיש נפטר כשרבי יוחנן הקפיד עליו שהורה הלכה בפניו, אמר דבר שרבי יוחנן לא קיבל אותו וכך מסר את נפשו בקדושה ללא שום טרוניה וכעס על רבו, קיבל את המוות בשמחה ומת בצורה קשה ביותר. ריש לקיש שעזב את דרכו הרעה להיות ראש הליסטים, ראש הפושעים ונדבק בתורה וברב שלו עד שהגיע להיות במשקל של הרב שלו, הוא זה שאמר שהתורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה. מה הפירוש מי שממית עצמו עליה? איך אדם הורג את עצמו על התורה הקדושה?

אלא אומרים לנו רבותינו הקדושים שתי דעות שהן אחת, דעה אחת המשנה אומרת (אבות ו, ד) **כָּף הִיא דְרָכָה שֶׁל תּוֹרָה, פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכַל וּמִים בְּמִשׁוּרָה תִשְׁתֶּה וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה**. דרך אחת כדי לזכות לתורה על ידי שהאדם יזכך את עצמו בגשמיות, כמו שאומרים רבותינו אדם אוכל ושותה ונהנה לא יוכל להשיג את התורה, אדם שהולך לים ושוכב ביים לוקח גמרא ומנסה ללמוד שם את הגמרא, הוא

לא יבין את הגמרא. הוא יכול אולי להבין חשבון, הנדסה כל זה אפשר לשיכב בים וללמוד, אבל כדי ללמוד את התורה הקדושה צריך פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, האדם חייב לזכך את הגוף שלו כדי לזכות לתורה הקדושה.

דבר שני כדי שאדם יזכה לתורה, הוא צריך לזכך גם את הנפש שלו והמחשבה שלו, האדם לא יכול לחשוב מחשבות רעות או דברים בטלים, לא יכול להיות שהראש שלו יטייל במקומות לא הגונים וגם בתורה. כדי ללמוד תורה האדם צריך שדעתו תהיה זכה ונקייה, שהראש שלו יהיה נקי, הוא לא יכול לחשוב דברים רעים ולראות מראות רעים וללמוד תורה.

והגאון מוילנא אומר שהתורה היא כמו מים וכל אדם שלומד תורה משקה את מה שיש לו בלב וזה מה שיצמח. אדם שזרועים לו בלב דברים רעים, התורה שילמד תגדל דבר רע ביותר, כמו שרואים תלמידי חכמים עם מידות רעות או אנשים שהולכים כביכול בדרך השם עם מידות רעות, כי לא תיקנו את הלב שלהם ואת המידות ולמדו תורה, התורה הזו השקתה את הדבר הרע שהיה בתוכם. אבל אם האדם מסיר ומוריד את הדברים הרעים מהלב, הוא משקה עם התורה את הלב, אז צומח משהו גדול ודבר טוב.

כמו בגינה מה שהאדם זורע, זה מה שיצמח, אדם זרע עגבניה תגדל עגבניה, זרע מלפפון יגדל מלפפון. כך גם הלב של האדם, אם זרע בלב שלו מצוות ומעשים טובים מידות טובות ויראת שמיים וילמד תורה, יצמח אדם קדוש, חסיד וירא השם, ככל שהאדם ילמד תורה, כך העץ יצמח ויהיה

יותר טוב. אבל אם האדם זרע בלב שקר, רמאות ודברים רעים, כך יצמח בלב שקרן יותר גדול, גנב יותר גדול, יצמח משהו רע יותר גדול. לכן האדם צריך לזכך את הנפש שלו ולעבוד עליה, לזרוע בה זרעים קדושים וטובים. מתי שהאדם מסיר את הדברים הרעים וזורע דברים טובים, אז לתורה יש תכלית והיא מוציאה דבר קדוש וטוב.

אם כך רבי שמעון בן לקיש אומר שרק אם האדם ימית את עצמו על התורה על ידי שישלוט על הגשמיות ולא רודף אחרי התאוה והחיים הגשמיים, נלחם נגד הגשמיות ומוריד ומקטין אותה. אבל האדם צריך לדעת שאם כבר הוא משתמש בגשמיות ועושה משהו בגשמיות, שייחד את זה לקב"ה. האדם יכול לחיות איך רוצה, לאכול ולשתות הכל אבל שיהיה הכל לשם יחוד קודשית בריך הוא. האדם צריך לאכול ולשתות אבל בשביל שיהיה לו כוח לעבוד את השם, האדם צריך לנסוע לטייל ולהינפש בשביל שיהיה לו כוח יותר ללמוד תורה, כל מה שהאדם יכול לעשות וצריך לעשות, שיעשה אבל יקשור את זה לקב"ה ואז החומר הגשמי הולך בצורה נכונה ובצורה טובה.

הדבר השני לשעבד את הנפש שזו הנשמה, לטהר ולהמית אותה על הקב"ה, לא לחשוב מחשבות רעות ולא להסתכל במראות רעים. הנזק של מחשבה רעה קשה הרבה יותר ממעשה רע. רבי חיים ויטאל אומר ב"שערי קדושה" אדם שחושב דבר רע זה פוגע בנשמה, יותר מאדם שעושה מעשה רע כי מתי שהאדם עשה מעשה רע, הידיים עשו והרגליים עשו, זה איבר שעשה וטעה. אבל מתי שהאדם חושב דברים רעים הוא פוגם בנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, מתי שהאדם מקלקל את זה הנזק שלו קשה ביותר.

אם כך רואים בריש לקיש שכל מה שאמר, עבר ועשה את זה בעצמו, קיים את הדברים האלה. הוא לא נאם נאומים גדולים שישמעו יפה, אלא קיים את הדברים האלה בעצמו. לכן כשאדם שומע את דברי השמועה הזו שאין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה, ישים מול עיניו את רבי שמעון בן לקיש שקיים ועשה את מה שאמר וכך נפטר במסירות נפש כמו שאמר.

וזו הדרך הגדולה שהאדם צריך לעשות בנפש שלו לשעבד את הגשמיות בכל כוחו ואחרי שמשעבד את הגשמיות בכל כוחו, ישעבד את הרוחניות שלו לקב"ה שגם היא תהיה בדרך הטובה ביותר וזו דרך השם האמיתית שכך האדם צריך להתנהג ואז יזכה לדברים הגדולים ביותר.

על פי זה אומרים רבותינו הקדושים יסוד גדול איך האדם יסתכל ויעבוד את הקב"ה, הגמרא מספרת (הוריות יד.) שרצו למנות ראש ישיבה ולא ידעו את מי לשים, את רב יוסף או את רבה. שלחו לארץ ישראל שאלה את מי למנות את רב יוסף שהיה נקרא סיני או את רבה שהיה נקרא עוקר הרים. סיני פירושו אדם שלומד את התורה הקדושה מלמטה עד למעלה בקי בכל הפרטים של התורה הקדושה, למד את כל החומש והתנ"ך אחר כך את המשנה ואת הגמרא, כך שלב אחר שלב היה בקי רב יוסף בתורה. עוקר הרים פירושו מפלפל וחרף, עוקר את ההרים בפלפול ובחריפות שלו בתורה, כך היה רבה.

ענו להם מארץ ישראל ואמרו לשים את רב יוסף, אך רב יוסף לא הסכים לקבל את התפקיד עליו ומינו את רבה שיהיה ראש הישיבה במשך כ"ב שנים עד שנפטר ואז מינו

את רב יוסף לראש הישיבה. אם כך רואים פה שבהתלבטות בין מי לשים את את הסיני או העוקר הרים, שמו בסוף את רבה שהיה עוקר הרים. נבוא ונשאל מה מיוחד בעוקר הרים ולמה נאמר דוקא עוקר הרים ולא עוקר הר?

אלא אפשר לפרש ולומר, מתי שהקב"ה נתן את התורה הוא הביא את הר המוריה להר סיני שיהיה עליו ואז נתן הקב"ה עליו את התורה. זה הפירוש שרבה בגדולה שלו היה עוקר הרים, גם את הר סיני שמסמל את התורה וגם את הר המוריה שמסמל את התפילה.

ועוד אפשר לבאר על פי זה את המשנה (אבות ב, ח) חֲמִשָּׁה תְּלָמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי, וְאֵלוּ הֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הֶרְקֵנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נַתְנָאֵל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְךָ. הוּא הָיָה מוֹנֶה שְׁבָחַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הֶרְקֵנוֹס, בּוֹר סוּד שְׁאִינוּ מֵאֲבָד טֶפֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ. רַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, חֲסִיד. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נַתְנָאֵל, יָרָא חֲטָא. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְךָ, מַעֲיִן הַמִּתְגַּבֵּר. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם יִהְיוּ כָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזִינִים, וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הֶרְקֵנוֹס בְּכַף שְׁנֵי, מְכַרֵּעַ אֶת כָּלָם. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר מִשְׁמוֹ, אִם יִהְיוּ כָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזִינִים וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הֶרְקֵנוֹס אַף עִמָּהֶם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְךָ בְּכַף שְׁנֵי, מְכַרֵּעַ אֶת כָּלָם.

רואים פה מחלוקת גדולה בין שני גדולי עולם, רבי אליעזר בן הורקנוס משווים אותו לבור סוד שאין מאבד טיפה זה כמו רב יוסף שהיה בחינת סיני מקפיד בכל התורה וכולה מדוקדקת אצלו. רבי אלעזר בן ערך זה כמעין המתגבר שהוא כמו רבה עוקר הרים וחריף בפלפול התורה.

נקשור את זה ונאמר, ידיעת התורה מתקנת את הנפש של האדם והפלפול מתקן את הגשמיות של האדם. לכן האדם צריך את שניהם גם את הסיני וגם את העוקר הרים יחד לתקן את הגשמיות ולתקן את הרוחניות, את החומר ואת הרוח ואז האדם יגיע למציאות שממית עצמו על התורה הקדושה.

וזו המעלה הגדולה של האדם בדור הזה, המלחמה היא גדולה ביותר ויצר הרע מנסה לפגום באדם בכל הדרכים ולהוריד את האדם למקומות הקשים ביותר. האדם צריך להילחם ולהפחית את היצר הרע של התאוה של הגוף ולנצח את היצר הרע של הנפש שמנסה לפגוע בנפש האדם. רב יוסף ורבה, אחד סיני ואחד עוקר הרים לתקן את הנפש ואת הגוף של האדם. להגיע למעלות האלה אנחנו לא יודעים ולא יכולים, אבל להילחם וללכת בדרכים האלה להקפיד בלימוד התורה ולדעת את כל מקצועות התורה וכמה שיותר לחטוף עוד מצוה ועוד לימוד, עוד משנה ועוד גמרא, עוד חידוש תורה זה מתקן את הנפש, עוד פלפול בתורה זה מתקן את הגשמיות של האדם.

עם שני הדברים האלה ביחד ולשים מול עינינו את ריש לקיש שלימד אותנו שהתורה נקנית במי שממית עצמו עליה ואיך שהוא המית עצמו על התורה, אז האדם יכול לטהר ולזכך את עצמו ולהגיע לדברים גדולים ומקומות קדושים.

"וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו"

**משה רבנו פחד שירדו זכויות לעם
ישראל ולכן היכה את הסלע ולא דיבר**

אנחנו רואים בפרשת השבוע הקב"ה אומר למשה רבנו "וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיַּם מִן הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם". אך כאשר משה רבנו מקהיל את העם אנו רואים שמשה רבנו מכה את הסלע ולא מדבר "וַיִּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַיִם וַיֵּצְאוּ מִיַּם רַבִּים וַתִּשְׁתַּהֲעַדָה וּבְעִירָם". נבוא ונשאל למה משה רבנו מכה ולא עושה מה שהקב"ה אומר לדבר אל הסלע?

אלא אולי אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, אומרת הגמרא (שבת לב.) כל מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אדם שהייתה לו צרה ונעשה לו נס, השם מוריד לו מהזכויות שלו. החיים זה כמו בנק, אדם עשה מצוה יש לו כוח בשמיים של מצוה, עוד מצוה שהאדם עשה יש לו עוד כוח בשמיים והוא עשיר במצוות. אם באה לו צרה והוא ניצל מושכים לו מהזכויות, עוד צרה מושכים לו עוד מהזכויות עד שהאדם מנצל את הזכויות ואז הוא נהיה מוגבל במצוות ואז הוא יכול לקבל עונשים ודברים לא טובים.

משה רבנו אמר שאם דיבר עם הסלע זה נס גדול, זה מעל הטבע ויקחו לעם ישראל מהזכויות לכן אמר שיתן מכה ואז זה נראה טבעי ולא יקחו להם מהזכויות. רואים שהרבה צדיקים פחדו לעשות נס שלא ינכו להם מהזכויות שלהם, כמו הגמרא (שבת נג.) שמביאה מחלוקת על אותו אדם שנולד לו ילד ואשתו נפטרה ולא היה לו איך לתת לילד לאכול,

נעשה לו נס ונהיה לו דדי אישה והניק את בנו. רב יוסף אמר כמה גדול אותו אדם שנעשה לו נס ואביי אמר שאותו אדם גרוע, כי השתנו לו סדרי בראשית, אם היה אדם שהקב"ה אוהב אותו הוא היה שולח לו כסף שישכיר מינקת ותניק לו את הילד בלי נס.

וכך גם רואים ביציאת מצרים מה שקוראים בהגדה של פסח שהמצרים לקו והגיעו עד מאתיים וחמישים מכות, נבוא ונשאל למה צריך כל כך הרבה מכות, אלא כדי שאם יהודי יחלה באיזו מחלה ויצטרך ישועה אז "כל המַחֵלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ" (שמות טו, כו) וקל לקבל את הישועה וזה לא נס מעל הטבע, מאתיים וחמישים מכות שלא ינכו לעם ישראל מהזכויות שלהם, לכן גם משה נתן מכה שיראה טבעי ולא נס, שלא ינכו לבני ישראל מהזכויות שלהם.

אבל פה הייתה הטעות הגדולה, אם נסתכל על ציפור קטנה ברגע שהיא רואה נשר היא בורחת, היא נולדה לפני שבוע מאיפה הציפור יודעת מה זה נשר, אלא בטבע של הציפור הקטנה לפחד מהנשר. כך גם רואים אצל חתול קטן, ברגע שהוא רואה כלב הוא בורח, מאיפה הוא יודע שכלב מזיק לו אלא שהטבע שלו להיזהר ולברוח מזה. כך גם הטבע של העולם להתקיים עם עם ישראל, אם עם ישראל לא יתקיים העולם לא יהיה קיים, אם לא יהיה מים, עם ישראל ימותו בצמא אז זה לא בגדר שמנכים מהזכויות כי זה טבע העולם שצריכים מים.

”שָׁמְעוּ נָא הַמְּרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם”

דיבור לא טוב שמדברים על אדם פה
בארץ פוגע בו בשמיים ומוריד לו את
המזל

במשך ארבעים שנה שהיו בני ישראל במדבר היה להם אוכל, שתיה והגנה בזכות שלושת הרועים, בזכות משה רבנו היה את המן, בזכות אהרן היה את ענני הכבוד ובזכות מרים היה את הבאר. אומרים רבותינו הקדושים מתי שמרים נפטרה, המים פסקו ואז בני ישראל למשה ואהרן בתלונות שרוצים מים לשתות. הקב"ה אומר למשה "קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם. ויקח משה את המטה מלפני ה' כאשר צוהו. ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמרו להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים. וירם משה את ידו ויך את הסלע פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם".

אנחנו מוצאים דבר של פלא גדול שרבותינו הקדושים חולקים והרבה פירושים נאמרו על פסוקים אלו. הקב"ה רואה שבני ישראל מתלוננים על המים ואומר למשה רבנו שידבר אל הסלע, משה רבנו לוקח את המטה ואוסף את בני ישראל "שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים"

משה רבנו מכה את הסלע פעם ראשונה ולא יוצאים מים ואז משה מכה את הסלע פעם שנייה ויוצאים מים.

הקב"ה אומר למשה רבנו על זה שלא קידשתם את שמי וגרמתם חילול השם, לא תיכנסו לארץ ישראל. כמה שמשה רבנו רצה להיכנס לארץ ישראל וזה היה חשוב לכלל עם ישראל שמשה רבנו יכנס לארץ כדי שיהיה תיקון השלם ולא היינו עוברים את כל הגלויות וכל הדברים הקשים, אבל הכל התקלקל בגלל העניין של מי מריבה וכך לדורי דורות נקראו מי מריבה. אם כך צריך להבין מה קרה במי מריבה, במה משה טעה ובמה בני ישראל טעו?

רש"י אומר שמשה רבנו טעה שהקב"ה אמר לו לדבר אל הסלע ומשה רבנו הכה את הסלע ובכך נגרם חילול השם ועל זה נענש שהקב"ה אמר לו שלא יכנס לארץ ישראל. הרמב"ן, האבן עזרא ואור החיים הקדוש חולקים ואומרים שהטעות של משה רבנו הייתה לא בהכאת הסלע אלא על זה שגינה את בני ישראל ודיבר אליהם בצורה קשה שָׁמְעוּ נָא הַמְּרִים בַּחַיִּית מוֹרְדִים בַּקֶּב"ה ולא מתנהגים טוב, על זה נענש משה רבנו וזה היה הדבר החמור של מי מריבה. אם כך ננסה לרדת לעומקם של הסברות ולהבין את פירושם של הדברים.

התורה הקדושה אומרת לנו (דברים כג, כד) "מוֹצֵא שִׁפְתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂיתָ" האדם צריך להיזהר זהירות גדולה בכל דבר שמוציא מפיו "לא יחל דְּבָרוֹ כְּלָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (במדבר ל, א) האדם צריך להיזהר זהירות גדולה במה שאומר. יש ברית כרותה לשפתיים, שכל מה שהאדם אומר בפה שלו זה בסוף קורה. אנחנו מוציאים אצל יעקב אבינו שאוסף את נשיו ואומר להם שצריך לברוח מהר מהבית של לבן אביהם וכך

אומר ללבן "כִּי יֵרֵאתִי כִּי אֶמְרֵתִי פֶן תִּגְזַל אֶת בְּנוֹתַי מֵעַמִּי" (בראשית לא, לא) בגלל שיעקב הוציא מפיו פעם שלבן יקח את הנשים שלו, לכן הוא ברח ואם אמר את זה בפה בסוף זה יקרה. כל דבר שאומרים בפה בסוף זה יקרה, האדם צריך להיזהר ולהישמר ממה שמוציא מהפה שלו.

צריך לדעת עד כמה דבר שהאדם מוציא בפיו הוא חמור ומסוכן, הגמרא אומרת (חגיגה טו:) שרבה בר רב שילא פגש את אליהו הנביא ושאל אותו מה עושה הקב"ה בשמיים, ענה לו אליהו הנביא לומד תורה ואומר שמועות מפי כל התנאים והאמוראים חוץ מרבי מאיר בעל הנס. שאל אותו למה הוא לא אומר תורה בשם של רבי מאיר, אמר לו אליהו הנביא משום שרבי מאיר למד תורה מאלישע בן אבויה שהתנהג בדרך לא טובה ובגלל זה הקב"ה לא לומד תורה בשמו. אמר לו רבה בר רב שילא רימון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק. רבי מאיר מצא רימון את הפרי של הרימון הוא אכל ואת הקליפה שלו הוא זרק, אז הוא לא עשה בזה שום דבר רע. אמר לו אליהו הנביא עכשיו אני שומע את הקב"ה, שאומר מאיר בני אומר כך וכך.

רואים פה דבר של פלא גדול, ברגע שלמטה בארץ אמרו דבר טוב על רבי מאיר מיד הקב"ה מתחיל לומר תורה בשמו. רואים פה דבר מפחיד, מה שלמטה מדברים, מה שבארץ מוציאים מהפה זה עושה כוח למעלה בשמיים ונכתב שם. לכן האדם צריך להיזהר, לפעמיים האדם מקלל את האחים שלו, את הילדים שלו, את המשפחה שלו, גם אם זה בכעס הוא חושב שאין בזה כלום וזה רק קללה, צריך לדעת שכל דבר שנשמע בשמיים וזה מסוכן סכנה גדולה ביותר ויכול

להיתפס, יכולים לקרות דברים רעים וקשים מה שהאדם מוציא מהפה.

וכך מסופר בזמן הבעל שם טוב על אדם שישב ובזמן קשה דיבר לא טוב על מיישהו, באותו רגע שדיבר לא טוב היה זמן שנתפסו המילים בשמיים ונכתב על אותו אדם מוות. הבעל שם טוב אמר לו שהוא גזר מוות על אותו אדם בכך שאמר עליו דברים לא טובים. אדם שמדבר דברים לא טובים יכול לגזור מוות לשני, יכול לסגור לאדם את הפרנסה, לגרום דברים קשים מאוד לשני. לכן האדם צריך להיזהר זהירות קשה ביותר, כי הוא יכול לחרוץ גורלות של אנשים ולגרום הרס למשפחות שלימות וחורבן גדול לאדם השני.

ולא מדובר על לשון הרע שכוחה חמור וקשה מאוד, אלא על מה שהאדם מדבר וגורם נזק גדול וקשה למי שדיבר עליו כי המילים שלו נתפסות בשמיים. למה שמדברים למטה בארץ יש משמעות גדולה בשמיים וזה יכול לשנות מטוב לרע ומרע לטוב חיים של האדם, מה שמדברים למטה על האדם בארץ. לכן אם האדם יודע שמדברים עליו לא טוב, הוא צריך ללכת כל הזמן להשתדל ולהסביר שמדברים עליו לא טוב. גם אם אותו אדם לא שמע, עדיין צריך ללכת ולומר שמה שאמרו זה לא טוב ולא על ידי מחלוקת או דברים לא טובים, אבל האדם צריך לדבר לתקן ולנסות לסדר, כי דיבור שמדברים למטה יש לו השפעה וכוח למעלה.

על פי זה נבאר ונאמר את מה שקרה עם בני ישראל ומשה רבנו במי מריבה, בני ישראל היו במדבר ואיך שיצאו ממצרים היו בלי זכויות, כמו שאמר שרו של מצרים מה אלו עובדי ע"ז אף הללו עובדי ע"ז. הרבה מהמכות במצרים היו

על ידי המטה שהיו בו סגולות גדולות וכוח גדול, זה המטה שהיה לאדם הראשון ולאבות הקדושים. עם המטה הזה משה רבנו עשה בדרך ניסית את עשרת המכות למרות שלא היו לבני ישראל זכויות וכך גם בקריעת ים סוף שלא היו לבני ישראל זכויות, בכוח של המטה משה רבנו קרע לבני ישראל את הים. כך כל הדרך, מתי שלבני ישראל לא היו זכויות משה רבנו עשה להם ניסים מעל הטבע.

בני ישראל היו במדבר ולא היו להם זכויות, הם שתו מים מכוחה של מרים שהייתה צדקת קדושה מרוממת עם מידות גדולות, בכוח ובזכות שלה שתו בני ישראל מים. אחרי שמרים נפטרה וארבעים שנה שתו בני ישראל מים בכוחה של מרים, פתאום אין לבני ישראל מים לשתות. הקב"ה אומר למשה ללכת ולקחת את המטה ולדבר אל הסלע. לדבר פירושו שיש לבני ישראל זכויות והם צדיקים ומגיע להם מים, מקל זה שאין להם זכויות ואין להם כוחות וצריך נס כמו קריעת ים סוף וכמו העשר מכות במצרים שיצא להם מים מהסלע.

משה רבנו הולך עם שתי הבחינות האלו, בחינה לדבר שמגיע להם בזכות ובחינה עם המקל שאין להם זכות והוא צריך לתת מכה לעשות נס כמו קריעת ים סוף ועשר מכות במצרים. משה רבנו מגיע ואומר "שִׁמְעוּ נָא הַמְּרִים" פותח את הפה לדבר קשה על עם ישראל שאין להם זכויות, ברגע שמששה רבנו אמר את זה הוא סגר את הכוח של עם ישראל. כמו שהקב"ה התחיל ללמוד תורה אחרי ששמע על רבי מאיר שמצא רימון ואכל את הפרי ואת הקליפה זרק והתיר ללמוד תורה בשמו, הפוך מכך ברגע שמששה רבנו פתח את הפה על עם ישראל, הוא סגר את הכוח של עם ישראל ואז

עם ישראל ירדו לדרגה קטנה שאין להם זכות למים, ומה שמקבלים זה בזכות המטה בנס כמו שקריעת ים סוף הייתה על ידי נס וכמו שכל הדברים במדבר היו על ידי נס.

ועל זה הקב"ה כעס על משה רבנו למה דיבר רע על בני ישראל, כי בכך הפחית את כוחם שלא יקבלו את המים בזכות, אלא יקבלו אותם במתנה כמו שלא מגיע להם. אם משה רבנו היה הולך ואומר שלבני ישראל מגיע בזכות את המים אחרי ארבעים שנה, אז המים בדיבור היו יוצאים כי זה מה שהשם רצה. אבל משה רבנו בא ואמר שאין להם זכות בדיון לקבל את המים, בזה שאמר להם שִׁמְעוּ נָא הַמְרִים סָגַר בְּשִׁמְיֵים אֶת הַזְכוּת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיקְבְּלוּ רַק בְּמִקְלַעַל עַל יַדֵי נֹס אֶת הַמַּיִם, כְּמוֹ שְׂרָאִינוֹ אֶצֶל רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס שֶׁהַדִּיבּוּר הַתִּיר לְמַעֲלָה אוֹ מִחַיִּיב לְמַעֲלָה, אוֹתוֹ דָּבַר זֶה מֵה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה.

לכן שני הדברים דברי רש"י ודברי הרמב"ן שניהם אמת, משום שלפי רש"י משה רבנו נענש כי היכה את הסלע ולא דיבר לכן הוא נענש, אבל זה הגיע בגלל שמשה רבנו היה צריך לדבר אל הסלע ולא דיבר ואז לא היה מתדרדר כך הדבר. אם כך גם ההכאה של הסלע וגם הדיבור של משה שדיבר, זו הטעות שעליה נענש משה.

והאדם צריך ללמוד פה יסוד גדול, שעליו לשמור את מוצא פיו ולהיזהר במה שמוציא מפיו, חוץ מלשון הרע שזה דבר לכשעצמו חמור וקשה, אלא גם כשאדם מדבר כלפי השמיים ואומר מפיו דבר לא טוב, הוא סוגר וגורם נזק וחורבן בשמיים לאדם השני. "וְתִגְזֹר אֹמְרֵי וַיִּקָּם לָהֶם" (איוב כב, כג) כל מה שאדם אומר בפה שלו ככה קורה, לכן האדם יזהר

בכל מה שמוציא בפיו למטה כי יש לזה השפעה גדולה וכוח גדול בשמיים.

— • —